

Hynstebiter nieuws



Friese namen voor libellen

In het laatste nummer van de vorige jaargang stond een oproep om te reageren op een voorlopige lijst van nieuwe Friese namen voor libellen. Een aantal belangstellenden heeft hierop gereageerd wat geresulteerd heeft in het boekwerkje 'Libellennamen yn Fryslân'. Deze officiële Friese namenlijst werd op 30 november gepresenteerd.

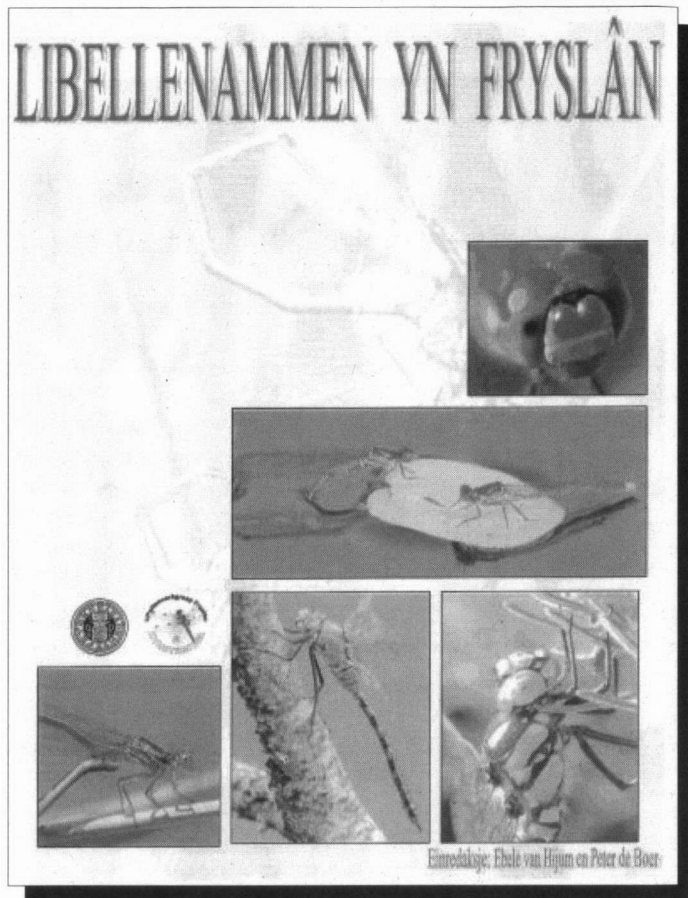
Hynstebiters, wrattebiters, wartebiters, glêzewaskers, glêzemakkers en skútskoaters (Stavers) zijn maar enkele voorbeelden van een aantal algemene benamingen voor libellen in Fryslân. De opsomming geeft aan dat libellen vanouds tot de verbeelding hebben gesproken en dat nog altijd doen. De verscheidenheid aan namen werd ook beschreven door J. Boersma in het boekje 'It wylde wrimelt - list fan ynsektennammen', dat in 1981 bij de Fryske Akademy verscheen.

Nu, 25 jaar later, is er veel onderzoek gedaan en staan libellen in Fryslân volop in de belangstelling. Er zijn nieuwe libellensoorten verschenen in onze provincie en het merendeel van de soorten heeft nog geen Friese naam of was niet helemaal logisch benoemd. Aanleiding voor de libellenwerkgroep om de bestaande namen kritisch onder de loep te nemen. Kloppen de namen nog, ook van de families en geslachten, volgens hedendaagse inzichten? Welke libellen zijn er bij gekomen door veranderingen in het klimaat en landschap en wat zou voor die soorten een passende naam zijn?

De Hynstebiter was van mening dat de Friese naamgeving aan een grondige herziening toe was. Daarvoor is gebruik gemaakt van de eerder in Twirre gepresenteerde naamlijst van Libellen in Friesland, die afgeleid was van het standaardwerk 'De Nederlandse libellen (Odonata)' van de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (2002). De werkgroep hanteerde daarbij de volgende uitgangspunten:

1. We zouden graag zien dat iedereen de Friese namen gaat gebruiken. Daarom moeten ze logisch afgeleid en goed uit te spreken zijn. Ze hoeven niet per definitie aan te sluiten op de Nederlandse naamgeving.
2. De Friese namen zijn zo veel mogelijk afgeleid van uiterlijk, gedrag en biotoop van de soort.
3. Soorten van eenzelfde familie krijgen zo veel mogelijk dezelfde uitgang.
4. Van bovenstaande regels kan worden afgeweken om de oorspronkelijke Friese naam te handhaven.

Peter de Boer, Anneke Hofstra, Ronald van Seijen en Ep van Hijum hebben als bestuursleden van De Hynstebiter het initiatief genomen om voor alle libellensoorten een Friese naam te bedenken. Hun voorstellen zijn gepubliceerd in Twirre voorzien van een oproep tot reactie. In navolging hierop werd op 17 januari 2007 de eerste vergadering uitgeschreven van de commissie 'Feroaring fan Fryske nammen fan libellen'. Deze commissie bestond uit: Gjerrit Hekstra (voorzitter), Ep van Hijum, Peter de Boer, Marten Wesselius, Tom Jager en Sake Roodbergen. In twee samenkomsten heeft deze commissie de oude namen behandeld en indien nodig voorstellen gedaan voor nieuwe namen. De aangepaste namenlijst is voorgelegd aan het bestuur van de Fryske Akademy en door hen vastgesteld (zie tabel).



missie bestond uit: Gjerrit Hekstra (voorzitter), Ep van Hijum, Peter de Boer, Marten Wesselius, Tom Jager en Sake Roodbergen. In twee samenkomsten heeft deze commissie de oude namen behandeld en indien nodig voorstellen gedaan voor nieuwe namen. De aangepaste namenlijst is voorgelegd aan het bestuur van de Fryske Akademy en door hen vastgesteld (zie tabel).

De nieuwe Friese libellenamen worden gepresenteerd in het boek 'Libellennamen yn Fryslân'. Hierin is van elke soort de vanaf nu officieel geldende Friese naam opgenomen, samen met een overzicht van de classificatie en de reden van de naamkeuze. Iedere soort wordt afgebeeld door middel van prachtige kleurenfoto's. Drie registers maken het boek compleet: één op familienaam, één op alfabetische Friese één op alfabetische Nederlandse naam.

Ebele van Hijum & Eduard Peter de Boer 2007. Libellennamen yn Fryslân.

Botkerige nummer 28, Fryske Akademy nummer 1014 A. Uitgave van de Hynstebiter en Fryske Akademy.

Het boek is te bestellen bij Ep van Hijum (e-mail: epvanhijum@gmail.com). Prijs € 20,00 (voor ondersteuners van de Fryske Akademy € 17,50 en voor leden van De Hynstebiter € 15,00). Gevoemde prijzen zijn exclusief verzendkosten à € 2,50.

Nieuwe Friese naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Oude Friese naam (Boersma 1981)
Beekpronkje	<i>Calopteryx splendens</i>	Weidebeekjuffer	Pronk-blauynske
Bosbeekpronkje	<i>Calopteryx virgo</i>	Bosbeekjuffer	Blauynske
Houthynderke	<i>Lestes viridis</i>	Houtpantserjuffer	Hynderke
Wetterhynderke	<i>Lestes sponsa</i>	Gewone pantserjuffer	Wetterhynderke
Grou hynderke	<i>Lestes dryas</i>	Tangpantserjuffer	Glède wetterlibel
Swalkhynderke	<i>Lestes barbarus</i>	Zwervende pantserjuffer	
Lyts hynderke	<i>Lestis virens</i>	Tengere pantserjuffer	
Brún winterhynderke	<i>Sympetma fusca</i>	Bruine winterjuffer	Winterlibel
Feal winterhynderke	<i>Sympetma paedisca</i>	Noordse winterjuffer	
Swart jufferke	<i>Coenagrion armatum</i>	Donkere waterjuffer	Reidjufferke
Spearjufferke	<i>Coenagrion hastulatum</i>	Speerwaterjuffer	Feanjuffer
Grieneachje	<i>Coenagrion lunulatum</i>	Maanwaterjuffer	Dobbejuffer
Helmjufferke	<i>Coenagrion mercuriale</i>	Mercurwaterjuffer	Klynjuffer
Blaujufferke	<i>Coenagrion puella</i>	Azuurwaterjuffer	Blaujufferke
Sompejufferke	<i>Coenagrion pulchellum</i>	Variabele waterjuffer	Blaumasterke
Sinnejufferke	<i>Coenagrion scitulum</i>	Gaffelwaterjuffer	
Wettersneuperke	<i>Enallagma cyathigerum</i>	Watersnuffel	Blauhynderke
Lindejufferke	<i>Erythromma lindèni</i>	Kanaaljuffer	
Grut readeachje	<i>Erythromma najas</i>	Grote roodoogjuffer	Grutte hynstepoat
Lyts readeachje	<i>Erythromma viridulum</i>	Kleine roodoogjuffer	Lytse hynstepoat
Dwerchjufferke	<i>Nehalennia speciosa</i>	Dwergjuffer	
Maitidsjurke	<i>Pyrrhosoma nymphula</i>	Vuurjuffer	Fjoerjuffer
Blausturtsje	<i>Ischnura elegans</i>	Lantaartje	Reade wetterjuffer
Lyts blausturtsje	<i>Ischnura pumilio</i>	Tengere grasjuffer	Koweskaad
Simmerjurke	<i>Ceragrion tenellum</i>	Koraaljuffer	Read hopke
Breedpoatsje	<i>Platycnemis pennipes</i>	Blauwe breedscheenjuffer	
Sinnebiter	<i>Aeshna affinis</i>	Zuidelijke glazenmaker	
Skaadbiter	<i>Aeshna cyanea</i>	Blauwe glazenmaker	Wartebiter
Brune biter	<i>Aeshna grandis</i>	Bruine glazenmaker	Hynstebiter
Kylplakbiter	<i>Aeshna isoceles</i>	Vroege glazenmaker	Kylplakbiter
Heidebiter	<i>Aeshna juncea</i>	Venglazenmaker	Feanbiter
Hynstebiter	<i>Aeshna mixta</i>	Paardenbijter	Bleinebiter
Feanmoasbiter	<i>Aeshna subarctica</i>	Noordse glazenmaker	
Ielstikbiter	<i>Aeshna viridis</i>	Groene glazenmaker	Griene glêzebiter
Sinnekeizer	<i>Anax parthenope</i>	Zuidelijke keizerlibel	
Grutte keizer	<i>Anax imperator</i>	Grote keizerlibel	Keizerslibel
Keningslibel	<i>Hemianax ephippiger</i>	Zadellibel	
Maitidsbiter	<i>Brachytron pratense</i>	Glassnijder	Hynsteskaad
Beektongerbout	<i>Gomphus vulgatissimus</i>	Beekrombout	Tongerbout
Tongerbout	<i>Gomphus pukehellus</i>	Plasrombout	
Riviertongerbout	<i>Gomphus flavipes</i>	Rivierromboud	
Lytse tanglibel	<i>Onychogomphus forcipatus</i>	Kleine tanglibel	
Boamelibel	<i>Cordulegaster boltonii</i>	Bronlibel	
Brúnskop	<i>Cordulia aenea</i>	Smaragdlibel	Grienskop glêzemakker
Twaflek	<i>Epiptera bimaculata</i>	Tweevlek	
Glânsgrienkop	<i>Somatochlora metallica</i>	Metaalglanslibel	Glânzige glêzemakker
Heechfeangrienkop	<i>Somatochlora arctica</i>	Hoogveenglanslibel	
Sompegrienkop	<i>Somatochlora flavomaculata</i>	Gevlekte glanslibel	
Lytse witsnút	<i>Leucorrhina dubia</i>	Venwitsnuitlibel	Lytse glêzewasker
Reade witsnút	<i>Leucorrhina rubicunda</i>	Noordse witsnuitlibel	Reade glêzewasker
Giefflek witsnút	<i>Leucorrhina pectoralis</i>	Gevlekte witsnuitlibel	Grutte glêzewasker
Boskwitsnút	<i>Leucorrhina albifrons</i>	Oostelijke witsnuitlibel	
Pompebléd witsnút	<i>Leucorrhina caudalis</i>	Sierlijke witsnuitlibel	
Fjouwerflek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	Viervlek	Fjouwerplakjes libel
Wespbúkje	<i>Libellula depressa</i>	Platbuik	Platte glêzewasker
Goudbúkje	<i>Libellula fulva</i>	Bruine korenbout	Bûnte glêzewasker
Kantsitter	<i>Orthetrum cancellatum</i>	Gewone oeverlibel	Grutte ringlibel
Kwelsitter	<i>Orthetrum coerulescens</i>	Beekoeverlibel	Lytse ringlibel
Sinnesitter	<i>Orthetrum brunneum</i>	Zuidelijke oeverlibel	
Wrâldswalker	<i>Pantala flavescens</i>	Wereldzwerfer	
Fjoerbúkje	<i>Crocothemis erythraea</i>	Vuurlibel	
Poarperbúkje	<i>Trithemis annulata</i>	Purperlibel	
Swart hopke	<i>Sympetrum danae</i>	Zwarte heidelibel	Swarte heidelibel
Bloedhopke	<i>Sympetrum sanguineum</i>	Bloedrode heidelibel	Bloedreade heidelibel
Giefflekhopke	<i>Sympetrum flaveolum</i>	Geelvlekeidelibel	Bûnte heidelibel
Swalkhopke	<i>Sympetrum fonscolombii</i>	Zwervende heidelibel	
Sinnehopke	<i>Sympetrum meridionale</i>	Zuidelijke heidelibel	
Snorhopke	<i>Sympetrum vulgatum</i>	Steenrode heidelibel	Gewone heidelibel
Hjersthopke	<i>Sympetrum striolatum</i>	Bruinrode heidelibel	Grutte heidelibel
Bûnt hopke	<i>Sympetrum depressiusculum</i>	Kempense heidelibel	
Bânhopke	<i>Sympetrum pedemontanum</i>	Bandheidelibel	